

Lexy Hellas

μια ψυχο-γλωσσολογική μέθοδος διάγνωσης και αποκατάστασης της δυσλεξίας

Στις αρχές της δεκαετίας του 1970 πρωτοϋποστηρίχτηκε η άποψη ότι η αιτία της δυσλεξίας έγκειται σε μια δυσλειτουργία της γλωσσικής επεξεργασίας. Στις μέρες μας, ακόμη πιο εξειδικευμένα, υποστηρίζεται ότι η αιτία της δυσλεξίας βρίσκεται στην φωνολογική επεξεργασία. Πρόσφατες έρευνες κατατείνουν στο ότι μια **pre-lexical(*)** φωνολογική επεξεργασία αποτελεί τον πυρήνα του 'ελλείμματος' που προκαλεί την δυσλεξία (Bonte and Blomert, 2004; Serniclaes, Van Heghe, Mousty, Carre, and Sprenger-Charolles, 2004, Jurgen Tijms, 2006).

(*): Στην διεθνή βιβλιογραφία ως **"Lexicon"** (=lexical network) αναφέρεται η εγκεφαλική λειτουργία κατά την οποία δημιουργείται το **"lexeme"** (=η αποτύπωση της μορφής μιας λέξης). Στο 'λέξικον' συγκεντρώνονται όλες οι φωνολογικές, γραμματικές, συντακτικές, σημασιολογικές και μορφολογικές πληροφορίες που αφορούν τις προς επεξεργασία λέξεις που μας δίδονται προφορικά ή γραπτά. Επειδή έως αυτό το στάδιο επεξεργασίας δεν έχει ολοκληρωθεί ακόμη η αναγνώριση της λέξης και άρα δεν είναι ακόμη γνωστή η σημασία της, αναφερόμαστε σε "lexeme" και όχι σε λέξη.

Έτσι, τα δυσλεκτικά άτομα, κατά την διάρκεια αυτής της 'pre-lexical' (δηλ. της πριν την τελική 'λεξικοποίηση' μιας λέξης) λειτουργίας στο Lexicon (lexical network), 'υπολείπονται' της εύρυθμης λειτουργίας της φωνολογικής επεξεργασίας.

Με βάση τα παραπάνω, η δυσλεξία ορίζεται ως εξής:

«Η δυσλεξία είναι ένα ιδιάζον πρόβλημα κατά την pre-lexical φωνολογική επεξεργασία του γραπτού και προφορικού λόγου, που προκαλεί δυσκολίες κατά την ανάγνωση και ορθογραφία».

Δευτερεύουσες συνέπειες της δυσλεξίας εκδηλώνονται και σε άλλου είδους νοητικές επεξεργασίες, στις οποίες η γλώσσα παίζει κάποιο μικρότερο ή μεγαλύτερο ρόλο. Τότε, το πρόβλημα στην φωνολογική επεξεργασία εμποδίζει επίσης και την σωστή και γρήγορη λειτουργία των νοητικών επεξεργασιών, όπως η απομνημόνευση οδηγιών, η απομνημόνευση γεγονότων που δεν σχετίζονται μεταξύ τους (π.χ. προπαίδεια) και η επεξεργασία της γλώσσας μέσα σ' ένα ιδιαίτερα θορυβώδες περιβάλλον. Παράλληλα, ο Δείκτης Νοημοσύνης (I.Q.) θα πρέπει να κυμαίνεται μέσα σε κανονικά πλαίσια και να μην υπάρχουν σοβαρές νευρολογικές διαταραχές. Επιπρόσθετα, θα πρέπει το οικογενειακό περιβάλλον, οι κοινωνικές συνθήκες και η εκπαίδευση να στερούνται σοβαρών προβλημάτων.

Η εν λόγω, παγκοσμίως αποδεκτή, γλωσσολογική άποψη της αιτίας της δυσλεξίας έθεσε, εν μέρει, ένα τέλος στην βαθιά ριζωμένη άποψη ότι η δυσλεξία οφείλεται σε μια δυσλειτουργία του οπτικού μας συστήματος. Δυστυχώς όμως πολλές διαγνωστικές και θεραπευτικές πρακτικές στηρίζονται ακόμη και σήμερα σ' αυτήν την άποψη, προτείνοντας θεραπευτικές αγωγές με ελάχιστη αποτελεσματικότητα.

Έχοντας μελετήσει επισταμένα την Ελληνική γλώσσα, καθώς και τις δυσκολίες που εμφανίζουν τα δυσλεκτικά άτομα, διαμόρφωσα αρχικά μια σειρά tests για την ορθή διάγνωση της δυσλεξίας, που αναγνωρίζει τα δυσλεκτικά άτομα ακόμα και με μικρό βαθμό δυσλεξίας. Έπειτα από 10ετή εξειδικευμένη ενασχόληση δημιούργησα την ψυχο-γλωσσολογική μέθοδο διάγνωσης και αποκατάστασης της δυσλεξίας, με τον τίτλο **LexyHellas**, που υποστηρίζεται από το λογισμικό Η/Υ **LexyHellasSoft** και η οποία διδάσκει με απλό και μεθοδικό τρόπο στο δυσλεκτικό άτομο το πως να αναγνωρίζει και να χρησιμοποιεί ορθά την φωνολογική και μορφολογική δομή της Ελληνικής γλώσσας, καθιστώντας το συνειδητό γνώστη της γλώσσας.

Το άτομο με δυσλεξία αναγνωρίζει την σημασία κάθε λέξης και κατανοεί την συντακτική της θέση, αλλά αποτυγχάνει στην φωνολογική της επεξεργασία. Αναγνωρίζει δηλαδή χωριστά το κάθε γράμμα, αλλά δεν μπορεί να διακρίνει τους ξεχωριστούς ήχους που απαρτίζουν μια λέξη, ούτε και τα μορφήματα που υπάρχουν μέσα στην συγκεκριμένη λέξη. Έτσι, η κάθε λέξη παραμένει γι'αυτόν μια μεγάλη σειρά ξεχωριστών γραμμάτων, χωρίς να απολήγει σε ένα ενιαίο σύνολο, μη μπορώντας έτσι να εφαρμόσει τους κανόνες ορθογραφίας στα σημεία-κλειδιά της κάθε λέξης.

Στο εξειδικευμένο λογισμικό **Lexy Hellas Soft** ενσωματώθηκαν γλωσσικές μονάδες οι οποίες εμπιρέχουν βασικούς κανόνες ορθογραφίας που παρέχονται μέσω αλγορίθμων, καθιστώντας το δυσλεκτικό άτομο πραγματικό γνώστη, τόσο της φωνολογικής, όσο και της μορφολογικής δομής της Ελληνικής γλώσσας.

Το ακόλουθο παράδειγμα εξηγεί περιγραφικά την λειτουργία των αλγορίθμων μέσα από την χρήση του λογισμικού **Lexy Hellas Soft**.

Η λέξη «*συγκεντρωθούμε*» χωρίζεται σε 4 μορφήματα, ως εξής: **συγ-κεντρ-ω-θουμε**.

Έτσι έχουμε:

το 1ο μόρφημα της πρόθεσης **!συγ!**,

το 2ο μόρφημα της ρίζας του ρήματος **!κεντρ!**,

το 3ο μόρφημα του χαρακτήρα του ρήματος **!ω!** &
το 4ο μόρφημα της κατάληξης του ρήματος **!θουμε!**.

Κατά την χρήση του λογισμικού χρειάζεται να λαμβάνονται σταδιακά, βήμα προς βήμα, οι ορθές αποφάσεις.

Έτσι, μέσω του ανάλογου αλγόριθμου που εμφανίζεται στην οθόνη του Η/Υ, αποφασίζεται ακολούθως, ότι αφού (εάν) μετά την πρόθεση, ο πρώτος ήχος απ' το επόμενο μόρφημα είναι /κ/, /γ/, ή /χ/, > τότε η πρόθεση **'συν'** μεταβάλλεται σε **'συγ'** (αφομοίωση).

Στην συνέχεια, εστιάζουμε στο πολύ σημαντικό σημείο που είναι η αναγνώριση του 'συνόρου' ανάμεσα στο μόρφημα της ρίζας **!κεντρ!** και στο μόρφημα του χαρακτήρα του ρήματος **!ω!**. Όταν ο μαθητής μάθει ν'αναγνωρίζει το 'σύνορο' αυτό, τότε διαλέγει την επιλογή **[ων]**, η οποία με την σειρά της του εμφανίζει τις διάφορες παραλλαγές του ρήματος αυτού, μεταξύ των οποίων είναι και η ορθή **[ω]**.

Το μόρφημα **!θουμε!** χωρίζεται σε δύο αλγόριθμους. Εάν ακούγεται ο ήχος /ε/ στο τέλος μιας κατάληξης του ρήματος, τότε επιλέγεται αρχικά το [εμείς] και ακολούθως επιλέγεται το **[ε]**.

Η χρήση των Η/Υ διευκολύνει εξαιρετικά την εκμάθηση κανόνων μέσω αλγόριθμων, αποφεύγοντας παράλληλα την πολυσύνθετη γραμματική που λειτουργεί ως τροχοπέδη κατά την θεραπευτική αγωγή των ατόμων με δυσλεξία. Μέσω της συστηματικότητας των αλγορίθμων, οι προς εκμάθηση κανόνες ορθογραφίας εμπεδώνονται σε βάθος και με αποτελέσματα που διαρκούν μακροχρόνια.

Το 1999 διεξήχθη μια πιλοτική έρευνα για τα αποτελέσματα της μεθόδου **Lexy Hellas**. Επειδή η έρευνα αφορούσε τα αποτελέσματα επιτυχίας μιας αγωγής αποκατάστασης, δόθηκε ιδιαίτερη βαρύτητα στην στατιστική ανάλυση που ακολούθησε. Η αξιολόγηση του μεγέθους θετικής επίδρασης της μεθόδου έγινε με βάση την Power analysis, ενώ εκ των προτέρων ορίστηκε το μέγεθος επίδρασης σε 63%, ήτοι δηλαδή με θετικά αποτελέσματα λιγότερο από 63% δεν θα ήμασταν ικανοποιημένοι!

Μετά από 10 ωριαίες συνεδρίες θεραπευτικής αγωγής σε 12 δυσλεκτικά άτομα που έλαβαν μέρος στην έρευνα, η επιθυμητή βελτίωση του 63% είχε επιτευχθεί με σχετική άνεση, αφού τα τελικά αποτελέσματα υπερέβησαν κατά πολύ το εν λόγω ποσοστό, τόσο κατά την ορθογραφία των ρημάτων, όσο και κατά την συσχέτιση ήχων-συμβόλων. [για περισσότερες λεπτομέρειες αναφορικά με την εν λόγω έρευνα μπορείτε να επισκεφτείτε το σχετικό web-site: www.lexyhellas.gr]

Συνοψίζοντας θα ήθελα να προσθέσω ότι η μέθοδος **Lexy Hellas** είναι κατάλληλη για κάθε άτομο με δυσλεξία, ανεξαρτήτου ηλικίας, ενώ το εξειδικευμένο λογισμικό Η/Υ **Lexy Hellas Soft** προσφέρει, μέσω του διαδικτύου, την δυνατότητα χρήσης του από κάθε ενδιαφερόμενο φορέα ή ειδικό που δραστηριοποιείται στην αντιμετώπιση του προβλήματος της δυσλεξίας.

Drs. Hester A.I. Hoette
Master degree in Developmental Psychology
University of Amsterdam
www.lexyhellas.gr